

УДК 378.046.091.113

DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2019-92-5-86-96>

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЕТИКО-ДЕОНТОЛОГІЧНОГО ЗНАННЯ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ НА ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ

Л. В. Задорожна-Княгницька

ORCID 0000-0001-9876-5797

У статті визначено й розкрито найбільш важливі напрями розвитку етико-деонтологічного знання у сфері управління закладами освіти в Україні. Перший напрям розвитку управлінської деонтології полягає в обґрунтуванні її проблематики у площині управлінської культури. Відповідно до зазначеного підходу, управлінська культура визначається дослідниками як відповідність керівника вимогам, що ставляться до управлінської діяльності і до його особистісних якостей. Управлінська культура є універсальною і розглядається як фундамент професійної поведінки керівника, що обумовило упровадження у науковий обіг поняття «деонтологічна культура». Другим напрямом розвитку теорії управлінської деонтології на початку XXI ст. є «деонтологізація» управління. Науковцями розглядаються такі проблеми: механізми ціннісної та смислової детермінації управління закладом освіти, деонтологічні вимоги до керівника закладу освіти, сутність його професійного обов'язку й відповідальності, обґрунтування змісту деонтологічної етики. Третім напрямом розвитку теорії професійної деонтології є зростання інтересу вітчизняних науковців до проблем етичної та деонтологічної підготовки фахівців. Підкреслено, що у площині професійної підготовки менеджера освіти зазначена проблема висвітлюється побіжно. Причина цього полягає в розрізненості деонтологічних знань.

За результатами здійсненого дослідження зроблено висновок, що проблема оформлення статусу управлінської деонтології у системі наукового знання пов'язана з загальною потребою її виділення з площини суміжних наук в окреме проблемне поле, систематизації й узагальнення деонтологічних знань у сфері управління освітою.

Ключові слова: професійна етика, управлінська деонтологія, управлінська культура, управління освітою, керівник закладу освіти.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. На початку XXI ст. у вітчизняній науці значно посилилася тенденція до розробки етико-деонтологічної проблематики, зокрема у сфері управління освітою. Зазначена проблематика набуває особливої ваги й значущості у зв'язку з необхідністю переосмислення світоглядних основ управління, що забезпечать етико-аксіологічну контекстуальність кожного знання, залучення нових об'єктів і предметів дослідження (методологія діалогу, філософія управління, філософська рефлексія) (Медведева, 2011, с. 4); актуалізацією проблеми відповідальності й зміною етичних парадигм на засадах онтології, що розглядають питання про належне в побудові соціальних відносин й утворюють ціннісно-нормативне поле управлінської діяльності (Кибанов, Захаров & Коновалова, с. 26). У пряму залежність від етики управління науковцями ставиться проблема формування національної управлінської еліти. Зокрема, В. Кремень, С. Пазиніч, О. Пономарьов (2008) вважають, що без належної морально-етичної культури така еліта неможлива в принципі (с. 371).

У зміцненні морально-етичного чинника управління вчені вбачають основну закономірність демократичного розвитку суспільства. Слушною є думка А. Тихонова (2007), який зазначає, що управління, яке не виконує в суспільстві гуманістичної функції, перетворюється на маніпулювання людьми: на технологію досягнення будь-якої, зокрема аморальної та асоціальної мети (с. 127). Управління не знаходиться поза моральними ідеалами і критеріями, що тільки й визначають соціальне призначення управління (Бех, 2012, с. 93), отже, обґрунтування фундаментального значення аксіології, етики й деонтології в управлінні освітою дає можливість відійти від традиційного адміністрування, заснованого на досягненні мети управління за будь-яку ціну, актуалізувати деонтологічну складову управлінської діяльності через реалізацію керівником закладу освіти на практиці категорій обов'язку, відповідальності, справедливості, авторитету.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Соціальне обґрунтування сутності й сенсу управління освітою подане в наукових працях із проблем управлінської діяльності керівника закладу освіти (О. Воронько, Д. Дзвінчук, Г. Дмитренко, О. Камінська, Л. Карамушка, М. Кириченко, Н. Коломінський, С. Крисюк, В. Луговий, О. Мармаза, Л. Онищук, Н. Остоверхова і Л. Даниленко, В. Панасюк, Л. Погребняк, Є. Ходаківський, Ю. Богоявленська, Т. Грабар, Є. Хриков та ін.). У працях зазначених науковців різною мірою розкрито ціннісну та морально-етичну

складові сучасного управління, обґрунтовано морально-етичний та аксіологічний аспекти управлінської діяльності керівника закладу освіти. Суттєві теоретичні положення щодо посилення етико-ціннісної спрямованості його діяльності містяться в наукових розвідках В. Беґа та Л. Семененко, В. Гладкової, Н. Гончарук та І. Сурай, О. Демідас, А. Карпова.

Етико-деонтологічні пошуки науковців у сфері управління закладами освіти відбуваються на фоні стрімкого розвитку та утвердження професійної етики й галузевих деонтологій: юридичної (О. Бандурка, І. Бенедик, В. Горшенев, С. Гусарев, О. Скаун, С. Сливка, О. Тихомиров, Г. Цирфа, О. Шмоткін); поліцейської (Є. Гіда, В. Кукушин); медичної (О. Бильченко; О. Ковальова, Н. Сафаргаліна-Корнілова та Н. Герасимчук); екологічної (А. Матвійчук); педагогічної (М. Васильєва, Г. Васянович, Б. Жебровський, К. Кертаєва, Ю. Кусий, К. Левітан, Л. Хоруґа); психологічної (О. Веселова, Ю. Никоненко, Т. Колтунович, Н. Еверт); деонтології соціальної роботи (Ж. Бойко, Н. Махова, В. Філатов, Г. Медведева, Р. Овчарова).

У процесі аналізу праць зазначених вище дослідників виявлено суттєве зростання наукового інтересу до деонтологічної проблематики сучасного управління, що розглядається у межах споріднених галузей наукового знання.

Мета статті – описати й обґрунтувати напрями розвитку етико-деонтологічного знання у сфері управління освітою на початку XXI ст.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Термін «управлінська деонтологія» з'явився в науковому обігу в 1999 р. після публікації роботи І. Смагіна (1999) «Управлінська деонтологія як аспект адміністративної реформи». У дисертації науковця «Інтегративна ідеологія та її роль у системі адміністративного реформування» (Смагін, 2002) управлінську деонтологію схарактеризовано як окрему галузь наукового знання; визначено джерела управлінських деонтологічних норм, якими є теорія професійної етики, професійно-етичні кодекси, професійна присяга (обітниця); акцентовано увагу на ролі та значенні управлінської деонтології як свідомісного запобіжника між ідеологією корпоративною та інтегративною в державному управлінні.

Значущими є висновки І. Смагіна (2002) про безпосередній зв'язок між поняттями «управлінська деонтологія» та «професіоналізм керівника». Науковець вважає, що нормативність деонтології полягає у виробленні професіоналом для себе особистих норм, що формуються під впливом професійної спрямованості, психологічних, моральних та ідеологічних

чинників та мають індивідуальний характер. Моральний самоконтроль, який полягає у здатності самостійно регулювати та спрямовувати свою поведінку, залежить від вимогливості професіонала до себе, самокритичності, а також рівня свідомості, духовного розвитку та моральної культури особистості (Смагін, 2002).

Науковець акцентує увагу на необхідності забезпечення розвитку управлінської деонтології як нової галузі наукового знання та відповідної навчальної дисципліни з метою протидії негативним проявам корпоративної управлінської свідомості (Смагін, 2002, с.19). Проте, обґрунтування управлінської деонтології на методологічному і теоретичному рівнях не стало домінуючим у дослідженнях І. Смагіна (управлінська деонтологія розглядається науковцем у контексті визначення її ролі та місця в розробці ідеологічних засад реформування державного управління в Україні).

Сьогодні етико-деонтологічна тематика у сфері управління освітою розвивається у межах суміжного наукового знання трьох основних напрямів. Перший напрям полягає в обґрунтуванні проблематики управлінської деонтології у площині управлінської культури. Зокрема, сутність та зміст професійної поведінки керівника, що є предметом розгляду деонтології, висвітлюється науковцями в контексті управлінської культури в якості її складової (Л. Васильченко, А. Губа, С. Королук, Т. Пономаренко, М. Якібчук, О. Ярковий); її соціальної категорії (В. Свистун, М. Кришталь, В. Король, В. Ягупов). Поведінкові стереотипи й регламентована поведінка, групові норми та домінуючі цінності розглядаються науковцями як структурні елементи управлінської культури, що актуалізує використання нормативного підходу до її обґрунтування.

Відповідно до зазначеного підходу, управлінська культура визначається дослідниками як:

– сукупність норм, принципів, цінностей, поведінкових стандартів, якими керується менеджер організації в процесі управлінської діяльності (Мармаза, 2007; Ягупов, Свистун, Кришталь & Король, 2013);

– відповідність керівника вимогам, що ставляться до управлінської діяльності і до особистісних якостей керівника, зумовлених нормами й принципами моралі, етики, естетики і права (Ладатко, 2006; Свистун, Болгаріна, Григор'єва, Єльнікова, Кузьмінська, Палькевич & Петренко, 2015);

– сукупність норм, правил, звичаїв і традицій, які підтримуються суб'єктом організаційної влади і задають загальні рамки поведінки

працівників, узгоджуються зі стратегією організації (Кремень, Пазиніч & Пономарьов, 2008).

У контексті наведених вище визначень управлінської культури важливого значення набуло культурологічне обґрунтування поняття «норма поведінки», яка являє собою категорію управлінської деонтології. Науковці акцентують увагу на тому, що саме норма як певний алгоритм поведінки керівника (припустима, бажана або обов'язкова в конкретній управлінській ситуації) формує прийнятий суспільством комплекс уявлень про відповідний стан управлінської культури. У свою чергу управлінська культура не лише формує комплекс вимог до керівника закладу освіти, а й перетворює його на генератора нормотворення в управлінській діяльності, оскільки його поведінка сприймається підлеглими як взірцева, еталонна. Дослідники наполягають на універсальності управлінської культури, що розглядається як фундамент конструкту професійної поведінки керівника будь-якого рівня (Матвійчук, 2016; Медведева, 2011).

Тенденція до розгляду управлінської культури в межах нормативного підходу чітко окреслила в ній деонтологічний аспект, що призвело до упровадження у науковий обіг поняття «деонтологічна культура». Її дослідники (Л. Васильченко, А. Губа, С. Іванова, Г. Караханова, Л. Переймибіда, О. Уваркіна, С. Хлестова, І. Шеплякова та ін.) розглядають деонтологічну культуру фахівця як інтегроване особистісне утворення, що формується в процесі оволодіння професійною діяльністю та набуття необхідних професійно значущих якостей на основі привласнення певної системи цінностей, і виявляється у належній (відповідній суспільним очікуванням) професійній поведінці. Такі цінності, що теоретично обґрунтовуються у межах деонтології, набувають характеру деонтологічних категорій, складають змістову основу деонтологічної культури й просичують собою усі її компоненти (когнітивний, аксіологічний, мотиваційний, особистісно-рефлексивний, поведінковий).

У дефінітивне поле деонтологічної культури дослідники вводять поняття «деонтологічна компетентність», «деонтологічна готовність», «деонтологічна вимогливість», «деонтологічні принципи», «деонтологічні цінності».

Іншим провідним напрямом розвитку теорії управлінської деонтології на початку XXI ст. є «деонтологізація» управління, в межах якої вітчизняними й зарубіжними науковцями розглядається широкий спектр проблем, що прямо чи опосередковано стосуються питань управлінської деонтології: обґрунтовано механізм ціннісно-сислової детермінації управління закладом освіти (В. Бех, В. Крижко, Л. Семененко та ін.); викладено деонтологічні вимоги до керівника закладу освіти

(О. Бондарчук, Л. Васильченко, А. Гаврилюк, С. Королюк, Т. Пікож, М. Пірен та ін.), розкрито сутність його професійного обов'язку й відповідальності (О. Демідас, О. Мармаза, М. Савчин, Т. Троїцька та ін.)

В обґрунтуванні теоретичних засад управлінської деонтології важливу роль відіграють наукові доробки з проблем етики державних службовців та менеджерів, зокрема праці Т. Гриценка, А. Кузнецова, Н. Левченко, С. Прживари, Ю. Палехи, О. Романовського, М. Рудакевич, Т. Чмут, Г. Чайки, В. Шейнова та ін.

З позицій управлінської діяльності зазначеними вище науковцями проаналізовано зміст понять «авторитет», «честь», «гідність», «професійний обов'язок», «справедливість», «відповідальність», що є категоріями управлінської деонтології; детально розкрито норми поведінки керівника.

Значущим у зазначеному контексті є обґрунтування ділової етики, в межах якої розглядаються питання взаємовідносин між корпоративною й універсальною етикою; проблема соціальної відповідальності; питання застосування загальних етичних принципів до конкретних ситуацій прийняття управлінських рішень, способів підвищення етичного рівня організації тощо.

У розвитку управлінської деонтології фундаментального значення набувають:

- обґрунтування окремого напрямку ділової етики – етики деонтологічної, що базується на понятті справедливості й прав людини;
- розроблення питань сутності обов'язку як здатності особистості діяти морально правильно, незалежно від наслідків своїх дій, відповідальності – як атрибуту людини, невіддільної від неї;
- аналіз теорії «відповідальної етики» у контексті організації та здійснення управлінської діяльності.

Значний вплив на розвиток вітчизняних деонтологічних ідей у сфері управління справили праці зарубіжних філософів та менеджерів Р. Т. Де Джорджа, П. Ф. Друкера, І. М. Браїма, Л. Карташової, Г. Кесона, Дж. Моула, Т. Соломанидина, Д. Дж. Фритцше та ін.

Зокрема, сучасна деонтологічна етика використовує:

- сукупність принципів ділової етики, сформульованих Л. Хосмером і вдосконалених А. Кібановим, Д. Захаровим і В. Коноваловою (2006), що передбачають недопущення у рамках службових відносин і посадового положення вчинків, яких би ви не бажали мати стосовно себе; максимальну довіру до людей; право на свободу службової поведінки; відповідальність у володінні повноваженнями; справедливість при наданні прав, привілеїв і пільг; забезпечення максимуму прогресу дій етичними

засобами; сталість (постійність, системність) етичного впливу на підлеглих;

– основні положення теорії справедливості, сформульовані Дж. Ролзом, у відповідності до яких діяльність керівника має підпорядковуватися принципам справедливості й диференціації, рівності можливостей (Кузнецов, Левченко & Прживара, 2012);

– обґрунтований Р. Рорті принцип практичної користі як критерію моральності (Караханова, 2007) тощо.

Ще одним напрямом розвитку теорії професійної деонтології на початку ХХІ ст. є зростання інтересу вітчизняних науковців до проблем етичної та деонтологічної підготовки фахівців. Зокрема, О. Бандурка та О. Скакун у підручнику з юридичної деонтології вперше сформулювали завдання деонтологічної підготовки юристів. Цією ж проблемою опікуються С. Гусарев, О. Тихомиров, яким належить обґрунтування діяльнісного підходу до деонтологічної підготовки фахівців. І. Смагін (2002), розглядаючи проблему нелінійного управління сферою освіти, передбачає можливість визначити «точки збурення» в полі управлінської свідомості керівника на етапах його підготовки та перепідготовки, якими є професійна деонтологія та професійна ідеологія управління (с. 77).

Проблеми деонтологічної підготовки фахівців у системі неперервної освіти піднімають В. Артемов, М. Васильєва, І. Камінська, Ю. Никоненко, І. Старовойт, К. Стецюк, С. Хлестова, Л. Хоружа та ін.

Однак у площині професійної підготовки керівника закладу освіти зазначена проблема висвітлюється побіжно. Причина цього криється у розрізненості деонтологічних знань, що розглядаються у площинах культури й ділової етики, відсутності систематизованих, структурованих знань у межах теорії управлінської деонтології.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Зазначене вище дозволяє стверджувати, що проблема оформлення статусу управлінської деонтології у системі наукового знання пов'язана з нагальною потребою їх виділення з площини суміжних наук в окреме проблемне поле, систематизації й узагальнення деонтологічних знань у сфері управління освітою.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в обґрунтуванні сутності управлінської деонтології, визначенні її змісту як складової професійної деонтології, що вивчає проблеми формування морально-правових норм поведінки і професійного обов'язку менеджерів освіти у процесі реалізації управлінських функцій.

Література

1. Бех Ю. В. Філософія управління соціальними системами: монографія. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. 623 с.
2. Караханова Г. А. Формирование деонтологической культуры учителей в системе непрерывного профессионального образования : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.08. М., 2007. 40 с.
3. Кибанов А. Я., Захаров Д. К., Коновалова В. Г. Этика деловых отношений: учебник. Москва : ИНФРА-М, 2006. 368 с.
4. Кремень В. Г., Пазиніч С. М., Пономарьов О. С. Філософія управління. Харків: Знання України, 2008. 524 с.
5. Кузнецов А. О., Левченко Н. В., Прживара С. В. Этика в державному управлінні: метод. рек. Харків : Вид.-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2012. 60 с.
6. Ладатко Л. В. Этика и культура управления. Ростов-на-Дону : Феникс, 2006. 320 с.
7. Мармаза О. І. Менеджмент в освіті: дорожня карта керівника. Харків : Видав. група «Основа», 2007. 448 с.
8. Матвійчук А. В. Екологічна деонтологія: соціально-філософська рефлексія : автореф. дис. ... д-ра філос. наук: 09.00.03. Київ, 2016. 36 с.
9. Медведева Г. П. Деонтология социальной работы: учебник для студентов учреждений высшего профессионального образования. Москва : Издательский центр «Академия», 2011. 224 с.
10. Свистун В. І., Болгаріна В. С., Григор'єва В. А., Єльнікова Г. В., Кузьмінська Л. Д., Палькевич Ю. С., Петренко Л. М. Розвиток управлінської культури керівників професійно-технічних навчальних закладів: посібник / за ред. В. І. Свистун. Київ : ПІТО НАПН України, 2015. 141 с.
11. Смагін І. І. Управлінська деонтологія як аспект адміністративної реформи. *Проблеми національного виховання в системі неперервної освіти*: зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф. Чернівці, 1999. С. 258–259.
12. Смагін І. І. Інтегративна ідеологія та її роль у системі адміністративного реформування: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01. Київ, 2002. 20 с.
13. Тихонов А. В. Социология управления. Москва, 2007. 472 с.
14. Ягунов В. В., Свистун В. І., Кришталь М. А., Король М. В. Управлінська культура і компетентність керівників як системна психолого-педагогічна проблема. *Збірник наукових праць НАДПС України. Серія : педагогічні та психологічні науки*. 2013. № 4 (96). С. 291–301.

References

1. Bekh, Yu. V. (2012). *Filosofiya upravlinnya sotsialnyh systemamy*: monografiya [*Philosophy of management of social systems*: monograph]. Kyiv: Publishing House of Vyd-vo M. P. Dragomanov National Pedagogical University (ukr).
2. Karahanova, G. A. (2007). *Formirovanie deontologicheskoy kultury uchiteley v sisteme nepreryvnogo professionalnogo obrazovaniya* [*Formation of a deontological*

- culture of teachers in the system of continuous professional education*] (Abstract of Doctor's Thesis in Education). Moscow (rus).
3. Kibanov, A. Ya., Zaharov, D. K., & Konovalova, V.G. (2006). *Etika delovykh odnosheniy: uchebnik [Ethics of business relations: textbook]*. Moscow: INFRA-M (rus).
 4. Kremen, V. G., Pazynich, S. M., & Ponomarov, O. S. (2008). *Filosofiya upravlinnya [Philosophy of management]*. Kharkiv: Znannya Ukrainy. (ukr).
 5. Kuznetsov, A. O., Levchenko, N. V., & Przhyvara, S. V. (2012). *Etyka v derzhavnomu upravlinni [Ethics in public administration]: methodical recommendations*. Kharkiv: HarRI NADU "Magistr" (ukr).
 6. Ladatko, L. V. (2006). *Etika i kultura upravleniya [Ethics and management culture]*. Rostov-na-Donu: Feniks (rus).
 7. Marmaza, O. I. (2007). *Menedzhment v osviti: dorozhnyia karta kerivnyka [Management in education: road map of the head]*. Kharkiv: Osnova (ukr).
 8. Matviychuk, A. V. (2016). *Ekolohichna deontolohiya: sotsialno-filosofska refleksiya [Ecological deontology: socio-philosophical reflection]*. (Abstract of Doctor's Thesis in Philosophy). Kyiv (ukr).
 9. Medvedeva, G. P. (2011). *Deontologiya sotsialnoy raboty [Deontology of social work]*. Moscow: Akademiya (rus).
 10. Svystun, V.I., Bolharina, V. S., Hryhorieva, V. A., Elnykova, G. V., Kuzminska, L. D., Palkevych, Yu. S., & Petrenko, L. M. (2015). *Rozvytok upravlinskoi kultury kerivnykiv profesynno-tehnichnykh navchalnykh zakladiv [Development of the managerial culture of the heads of vocational schools]*. Kyiv: IPTO NAPN Ukrainy (ukr).
 11. Smahin, I. I. (1999). *Upravlinska deontolohiia yak aspekt administrativnoi reformy [Management deontology as an aspect of administrative reform]*. *Problems of national viovannya in the system of continuous education: an inventory of materials of the Third International Science-Practical Conference*, 258–259. Chernivtsi (ukr).
 12. Smahin, I. I. (2002). *Intehratyvna ideolohiya ta ii rol u systemi administrativnoho reformuvannya [Integrative ideology and its role in the system of administrative reform]*. (Abstract of Candidate's Thesis in Public Administration). Kyiv. (ukr).
 13. Tikhonov, A. V. (2007). *Sotsiologiya upravleniya [Sociology of Management]*. Moscow (rus).
 14. Yahupov, V. V., Svystun, V. I., Kryshtal, M. A., & Korol, M. V. (2013). *Upravlinska kultura i kompetentnist kerivnykiv yak systemna psiholoho-pedahohichna problema [Management culture and competence of managers as a systemic psychological and pedagogical problem]*. *Zbirnyk naukovykh prats NADPS Ukrainy. Seriya: pedahohichni ta psiholohichni nauky*, 4(96), 291–301 (ukr).

НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ЭТИКО-ДЕОНТОЛОГИЧЕСКОГО ЗНАНИЯ В СФЕРЕ УПРАВЛЕНИЯ ОБРАЗОВАНИЕМ В НАЧАЛЕ XXI ВЕКА

Л. В. Задорожная-Княгницкая

В статье определены и раскрыты наиболее важные направления развития этико-деонтологического знания в области управления учебными заведениями в Украине. Первое направление развития управленческой деонтологии состоит в обосновании ее проблематики в плоскости управленческой культуры. Согласно указанного подхода, управленческая культура определяется исследователями как соответствие руководителя требованиям, предъявляемым к управленческой деятельности и к его личностным качествам. Управленческая культура является универсальной и рассматривается как фундамент профессионального поведения руководителя, что обусловило введение в научный обиход понятия «деонтологическая культура». Вторым направлением развития теории управленческой деонтологии в начале XXI века является «деонтологизация» управления. Учеными рассматриваются следующие проблемы: механизмы ценностной и смысловой детерминации управления учебным заведением, деонтологические требования к руководителю учебного заведения, сущность его профессионального долга и ответственности, обоснование содержания деонтологической этики. Третьим направлением развития теории профессиональной деонтологии является рост интереса отечественных ученых к проблемам нравственной и деонтологической подготовки специалистов. Отмечено, что в плоскости профессиональной подготовки менеджера образования эта проблема освещается вскользь. Причина этого заключается в разрозненности деонтологических знаний.

На основе результатов проведенного исследования сделан вывод о том, что проблема оформления статуса управленческой деонтологии в системе научного знания связана с насущной необходимостью ее выделения из плоскости смежных наук в отдельное проблемное поле, систематизации и обобщения деонтологических знаний в сфере управления образованием.

Ключевые слова: профессиональная этика, управленческая деонтология, управленческая культура, управление образованием, руководитель учебного заведения.

DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF ETHIC-DEONTOLOGICAL KNOWLEDGE IN THE FIELD OF EDUCATION AT THE BEGINNING OF XXI CENTURY

L. V. Zadorozhna-Knyagnitska

The article identifies and discloses the most important directions for the development of ethical and deontological knowledge in the field of education management in Ukraine. The first direction of development of managerial deontology is

to substantiate its problems in the sphere of managerial culture. In accordance with this approach, managerial culture is determined by researchers as the appropriateness of the manager with the requirements relating to management activities and the personal qualities of the manager. Management culture is universal. It is considered as the foundation of the professional behavior of the manager, which led to the introduction of the concept of "deontological culture" in the scientific circle. The second direction of the development of the theory of managerial deontology in the early twenty-first century is the "deontologization" of the management. Scientists consider such problems: mechanisms of value and semantic determination of the educational institution management, deontological requirements for the head of the educational institution, the essence of his professional duty and responsibility, justification of the content of deontological ethics. The third direction of the development of the theory of professional deontology is the growing interest of domestic scientists to the problems of ethical and deontological training of specialists. However, in the area of professional training of the education manager, the problem is highlighted superficially. The reason for this is the differentiation of deontological knowledge.

Therefore, the problem of determination of the status of managerial deontology in the system of scientific knowledge is connected with the urgent need for their allocation from the sphere of related sciences in a separate problem field, systematization and generalization of deontological knowledge in the field of education management.

Keywords: *Professional ethics, managerial deontology, management culture, education management, head of educational institution.*

Задорожна-Княгницька Леніна Вікторівна – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету (Маріуполь, Україна). E-mail: zador_knyag@i.ua

Zadorozhna-Knyagnitska Lenina Victorivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Pedagogy and Education of Mariupol State University (Mariupol, Ukraine). E-mail: zador_knyag@i.ua